

E R D E M

Cilt: 2

OCAK 1986

Sayı: 4

GENÇLİK KAVRAMI *

MÜBAHAT TÜRKER-KÜYEL**

“Gençlik Kavramı”nı belirlemek için, bu kavrama türlü türlü açılardan yapılmış birtakım yaklaşımlar denemek mümkündür. Bu yaklaşımların en başında, konuya biyolojik açıdan bakış gelir. Sonra, sırasıyla, psikolojik, sosyolojik ve sosyalpsikolojik yaklaşımlar yer alır.

Ben, “Gençlik Kavramı”na felsefe açısından yaklaşmaya çalışacağım; dilimizdeki çok zengin kelimeler arasında, yalnız, “genç” kavramı üzerinde duracağım. Bu sırada, yeri geldikçe ve gereklikçe, biyolojik, sosyolojik, psikolojik ve sosyal psikolojik yaklaşımların verilerinden de yararlanacağım. Temel olarak, filozofların kullanmış oldukları şu iki tanımı alıp, onların anlamlarını ortaya koyacağım. Bu ünlü tanımlardan birisi: “İnsan toplumsal bir canlıdır”, ötekisi “İnsan akıllı bir canlıdır” tanımıdır. Sonuçta, belirlemeye çalıştığım “Gençlik Kavramı” ile Atatürk’ün düşüncelerinin ilgisini göstereceğim.

* * *

Filozoflar, insanı cansızlardan, bitkilerden ve hayvanlardan ayırmak için derler ki: “İnsan, toplumsal bir canlıdır”. Acaba, onlar, bu sözleriyle ne söylemek isterler? İlkin onu görelim.

* Bu yazı, 15 Kasım 1985 Cuma günü Ankara Fen Lisesinde, yazarın Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu’nca görevlendirilerek verdiği konferansın metnidir.

** Prof. Dr. Mübahat Türker-Küyel, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Felsefe Bölümü, Felsefe Tarihi Anabilim Dalı Başkanı, Ankara; Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi aslı üyesi.

İnsan, tıpkı öteki canlılarda olduğu gibi, doğada yaşar. Ama, insan, doğaya tek başına uyum sağlayamaz. İnsan, doğaya, ancak bir toplum içerisinde, toplumun bir uzvu olarak uyum sağlayabilir. Oysa, bitki ve hayvanlar, doğaya, genel olarak, tek başlarına uyum sağlayabilirler.

Bitkiler, asalaklar hariç, sembiyozlar dahil, sanki, ekmeklerini taştan çıkarırlar. Öyle ki, kökleriyle, taşa toprağa sülfirik asit salarlar, orada meydana getirdikleri suda eriyen maden tuzları çözeltilerini ozmos yoluyla, kökteki hücreleriyle, bünyelerine alırlar. Yapraklarıyla havadan aldıkları karbondioksit ile, kökleriyle topraktan aldıkları suyu, Güneş ışığında, klorofil yardımıyla, fotosentez yaparak, nişastaya çevirirler. Çeşitli azot bakterileri yardımıyla, yumru köklerde azot depo ederler. Böylece besin üretirler. Üremeye başlarlar. Yapraklı bitkiler kartlaşmadan önce fidan olurlar, filiz verirler. Sebzeler ise, körpe bir devir yaşarlar. Taze halde bulunurlar. Bu haller, yaşlı, kart, geçmiş, kof, çürük, bozuk, bayat hallerin karşıtıdır. Kartlaşmak, yaşlanmak, sellülozun artması, mantar tabakasının belirmesi, hücrelerde proteinin azalması, yağlanma ve kofulların genişlemesidir.

Bitkiler, evcilleştirilmiş olanlar hariç, var olmak için insanlara ve hayvanlara muhtaç değildirler. Onlar "Hayat Çemberi"nin başında ve temelinde bulunurlar. Onlar, bütün öteki canlıların besin deposunu oluştururlar.

Hayvanlara gelince: Onlar daha çok, genç dönemlerinde "yavru" olarak anılırlar. Hayvanlar bitkileri ve birbirlerini yiyerek geçinirler. Onlar, otobur veya etoburdurlar. Veya bu ikisinden karmadırlar. Onların korunmak için doğal araçları vardır: Diş, tırnak, pençe, gaga, hortum, kanat, zehir v.b. gibi. Onlar bitkiler gibi üretken değildir. İnsan onların bir kısmını evcilleştirerek kendi yararına kullanmayı başarmıştır.

İnsanın hayvanınki gibi etkili, doğal âletleri yoktur. Ama, insan, kafası ve elleriyle, bu doğal âletlerin gördüğü işlerle mukayese edilemeyecek derecede üstün bir uyumla, bütün doğayı egemenliğine alır. İnsan için de yerine göre, taze, körpe, fidan, küçük, filiz kelimeleri kullanılır. Ama, asıl bunlara ek olarak genç, yeni yetme, delikanlı, ergen, özellikle ve yalnız insan için kullanılır. Ergenin bazen bitki ve hayvan için de kullanıldığı görülür. Ama, meselâ "delikanlı bir bitki" veya "delikanlı bir hayvan" denmez.

İnsan hem bitki, hem de hayvan ile geçinir. Ama, o, bu geçimini hayvanda olduğu gibi, bir başına sağlayamaz. İnsan, geçimini, bir toplum içerisinde, toplumun bir uzvu olarak, iş bölümü sayesinde, dayanışmayla, yardımlaşmayla, âletler üreterek sağlar. İnsan, toplayıcılık, avcılık veya yerleşik, hangi düzeyde olursa olsun, doğaya bir toplum içinde olarak, en azından, bir aile kalabalığında olarak, uyum sağlar. İnsan, yeme, içme, giyim kuşam, barınma, üreme... v.b. gibi, bütün gereksinimlerini bir toplum içinde, ve toplumsal normlara göre karşılar. İnsan, doğaya ancak, içerisinde bulunduğu kendi toplumu sayesinde uyar. İnsan, sadece doğaya değil, kendi toplumuna ve öteki toplumlara da uyum sağlar.

İnsan, daha ilk doğduğu andan itibaren, bir yandan biyolojik gelişimini tamamlarken, toplumsallaştırılmaya başlanır. Toplumsallaştırılma, eğitim aracılığıyla olur. Eğitim, özellikle dil vasıtasıyla gerçekleştirilir. Dil bütün kültür ve uygarlığın taşıyıcısıdır. İnsan doğduğu an, sadece biyolojik bir varlıktır. *Eğittikçe, eğitildikçe* toplumsallaştırılır. Eğitim ve eğitilme süreci ömür boyu sürer. Eğitimin temeli öğrenmedir. Eğer insan, eğitimi ve eğitim yoluyla toplumsal normları, yani değerleri alamamışsa, toplumsallaşamamış, biyolojik varlık olarak kalmış demektir. Filozoflar, böyle insan kılıklı, ama, bir türlü toplumsallaşamamış varlığa özel bir ad verirler. Ona “*Sab*” veya “*wild beast*”, vahşi yaratık, orman adamı derler. Aslında, böyle bir yaratık tipi çok nadir ve tesadüfen bulunur. Bu tip, daha çok destanlarda söz konusu edilir: Bizde Tepegöz, Sumerlilerde Enkidu tipi gibi. Psikoloji kitaplarına geçmiş bir iki “vahşi çocuk” misâli vardır. İnsan, daima, az da olsa çok da olsa, toplumsallaşmış halde bulunur. Toplumsal normları aldıkça, davranışlarına sindirdikçe, insan kılıklı canlı, artık insan haline gelir. İnsanlaşır. İşte bu sebeple “İnsan toplumsal bir canlıdır” denir.

Biyolojik ve psikolojik bakımdan, insan, toplumda, 0-2 yaş arasında süt çocuğu, 2-6 yaş gurubu arasında oyun çocuğu, 6-12 yaş gurubu arasında okul çocuğu sayılır. 12-20 yaş gurubu olarak insan, ergenleşme sürecine girmiş ve onu yürütmekte kabul edilir. İşte bu sonuncu yaş gurubuna bazen, özel olarak, fidan, taze, körpe, filiz, küçük, çocuk denirse de bunlar benzetmelerdir. Bu guruba delikanlılar, yeni yetmeler ve, asıl, *gençler* denir. Gençliğin bu biçim yapılmış olan tanımı, biyolojik açıdan yapılmış olan bir tanımdır.

İnsanın hayatı boyunca, özellikle toplumsal çalkantı ve kargaşadan, değer seçiminden en çok etkilendiği dönem bu dönemdir; bu ergenlik çağıdır. Ergenler, toplumun en hareketli, en dinamik kesimini oluştururlar. Olgunlardan anlayış, hoşgörü, sevgi, yakınlık, sevecenlik beklerler. Aksi halde, öfkeye kapılırlar. Bazen olumsuz davranışlara bile girerler. Olgunlar, erişkinler, eğer, onlarla olan dengeyi sağlayamazlarsa, onlar da gençlerden, yeni yetmelerden, delikanlılardan, ergenlerden yakınma sürecine girerler. Erişkinlerin yeni yetmelerle araları böyle, biraz, gerginleşir.

Ergenlik boyunca, birtakım acılar pahasına da olsa, insanın kişiliği oturmaya başlar. Araştırmacılar, geleneksel kültürün hâkim olduğu ortamlarda, ergenlerle erişkinler arasındaki çatışmanın en alt düzeyde olduğunu gözlemlemişlerdir. Bu tür toplumlarda, gençlerin yaşlılarla dengeli bir dayanışma içerisinde, beraberce üretim ilişkilerini gerçekleştirdikleri görülmüştür. Bu toplumlarda, gençler, erişkinin dünyasına girmekte ve orada kendisine yer bulmakta, oradan pay almaktadır. Bu dengeli ilişkiden yararlanmaktadır.

Gençler, ergenler, yeni yetmeler, delikanlılar çeşitli toplumlarda, çeşitli sosyal psikolojik özellikler gösterirler. Bu özelliklerin bir kısmı, hattâ, toplumdan topluma zıtlıklar bile görüntüleyebilir. Çeşitli toplumların gençleri arasında, bu zıtlıklara ve ayrılıklara rağmen, araştırmacılar, gençlere ilişkin yine de ortak noktalar bulmuşlardır. Araştırmacılar, işte bu ortak noktalara gençlerin karakteri gözüyle bakmışlardır. Bu karakterlerin başlıcaları şunlardır: 1. Bağımsızlık isteği, 2. Cinsel kimliğin kazanılması, 3. Meslek seçimi sorunu, 4. Kişiliğin yerleşip oturması.

Bağımsızlık isteği şudur: Süt çocuğu, oyun çocuğu ve ilkokul çocuğu iken, kendi fizik ve psikolojik varlığı için vazgeçilmez güvence olan ailesine, en güçlü ve en büyük saydığı ana-babasına duygusal olarak sınımsız bağlı olan ve onları mutlak otorite olarak tanıyan çocuk, ergenleşme sürecine girdiğinde, onları sorgulamaya, onlar karşısında bağımsızlığını elde etmeye çalışır; aileden kopmaya, arkadaşlarına yönelmeye, toplumda kendisine yer yapmaya çabalar. Gerçi, ergenler, o sırada, inkâra çabaladıkları bu bağları, sonradan, tasdik edeceklerdir. Ergen, kendisindeki bedensel değişiklikleri farkederek, büyüdüğünü anlar. Beğenilmek ve beğenmek ister. Bu noktada, kendisine uygun bir dünya ararken, suçluluk ve pişmanlık duygularına da kapılabilir. Meslek seçimi, onun gözünde, gerçek bir sorun olabilir.

Gencin, artık, hayatta yürüyeceği yolu seçmiş olması onun kişiliğinin oturmuş olduğu bir aşamadır.

Gençlerin karakterlerinde, bizi ilgilendiren husus, işte bu kimliğin veya kişiliğin yerleşmesi ve oturmasıdır. Genç, burada, başka gençlerle dayanışma haline girmiş, ve zihni olgunluğa adımlar atmış durumdadır. O, artık, görev nedir bilmektedir. Sorumluluğunu duymaktadır. Görevlerini yapmaktadır, sorumluluğunu taşımaktadır. Gerçek, doğru, iyi ve güzel hakkında bir karara varmış bulunmaktadır. Bu değerler hakkında, o, seçimini yapmış, kararını vermiş durumdadır. Ülkülere canı bahasına bağlanmış haldedir. Taklidi bırakmış, kendi gücüne güvenerek dayanışmaya geçmiştir, yapıcı ve yaratıcı olmuştur. Artık, cinsel kimliğini de benimsemiştir. Mutlakçı tavırları bırakmıştır. Bilimsel eleştiriye yönelmiştir. Sonuç olarak, kişisel hazlardan, keyfi kararlardan, artık, yüz çevirmiştir. Sorumluluğa ve göreve dönmüştür. Acılara rağmen, ülkelere bağlanmıştır. Davranmaya hazır hale gelmiştir. Bu durumdaki genç, dirilik, coşku ve umut kaynağı olarak, ülkede, gelecekteki gücü oluşturur.

İşte, inkılâp değerlerini yerleştirmek isteyen Atatürk, bu yüzden “Bütün ümidim gençliktedir” demiştir. Bunu söylerken, özellikle bilimsel değerlerle ilgili inkılâpları yerleştirmeyi düşünmüştür. Bunların başında, ilkin, “Bilim için bilim” yapıp, sonra teknik uygulamaya geçmek gelir. Bunun anlamı teknik, tek başına ayakta duramaz, tekniğin temelinde, asıl, yarar gözetmeden sırf meraktan ileri gelen araştırma isteği, bulunur demektir. Bu, bilimsel çalışmayı tekniğin temeline koyma zaruretini anlamak demektir.

“Bütün ümidim gençliktedir” diyen Atatürk, nutuklarında, sık sık, “Ey Türk istikbalinin evlâdı”, “Yeni Türkiyenin genç evlâtları” sözleriyle hitapta bulunmuştur. Özellikle, Türk istiklâlini ve Cumhuriyetini “Ey Türk Gençliği!” hitabıyla, gençlere emanet etmiştir.

Şairler de gençlik çağını değerlendirmişlerdir:

“Her şey sizin, vatan da sizin, her şeref sizin” demişlerdir. Genci uyarılmışlardır:

“Uğraş, didin, düşün, ara, bul, koş, atıl, bağır.

“Durmak zamanı geçti. Çalışmak zamanıdır.

“Yükselmeyen düşer. Ya terakki ya inhitat.

Onlar, uyarılarında şöyle ısrar etmişlerdir:

- “Hepinizin güzeli ve doğruyu gösteren
 “Mustafa Kemal gibi eşsiz bir önderiniz var.
 “Yürü, atıl, ilerle, enginleri göğüsle,
 “Yeni ufuklar ara yapıcı bilincinle.
 “Gençlik büyük sevgilerle çoğalmalı,
 “Her doğan günden yeni bir hız almalı.
 “Bakmalı uzaklara. Uzaklara
 “Bakmalı, ama, kendi dünyamızdan kaçarak değil,
 “Başka ufuklara kanat açarak değil,
 “Ovalarımızca, dağlarımızca bizim kalmalı.

* * *

Acaba, genç olan, yalnızca, 12-20 yaş gurubundaki bir ergen, bir delikanlı, bir yeni yetme midir? Acaba genç, yalnızca sevgi ve barış gibi, sanata ve bilime bağlılık gibi, hak bilinci gibi, ülkede özgürlük sevinci, yer yüzünde kardeşlik gibi değerlere, Gerçek, Doğru, İyi, Güzel, gibi yüce değerlere sahip çıkan bir ergen midir? Acaba genç, yalnızca, görevini bilen, sorumluluğunu taşıyan, taklidi, keyfi tutumları bırakan, kişisel hazzı bir yana atıp, acılar pahasına, yüce değerlere, ülkelere bağlanan bir ergen midir? Yapıcı ve yaratıcı olan, ve mutlakçı tavırlara son veren bir delikanlı mıdır?

Eğer, hal yalnızca böyle olsaydı, o zaman, Atatürk, niçin, “Sizler, Yeni Türkiyenin genç evlâtları! Yorulsanız dahi, beni takip edeceksiniz. Dinlenmemek üzere yürümeye karar verenler aslâ ve aslâ yorulmazlar” demiştir? Niçin “Dağ başını duman almış, Gümüş dere durmaz akar. Güneş ufuktan şimdi doğar. *Yürüyelim arkadaşlar*” demiştir?

Burada asıl genç olan kimdir? Genç ile yeni yetme, ergen, delikanlı, fidan, taze, körpe arasında bir fark yok mudur? Bunu hiç düşündünüz mü? Birlikte düşünelim. Burası aynı zamanda, “İnsan akıllı bir canlıdır” tarifinin, tanımının ele alınacağı yerdir.

Biyojik anlamda gençlik, yeni yetmelik, tazelik, delikanlılık, ergenlik yalnız, büyümeye değil, aynı zamanda bitkilerden ve hayvanlardan ayrı olarak insanlaşmaya girilen bir kapıdır. Çünkü, insan, artık, bu devrede, akıllanmaya ve uslanmaya başlar, çocukluktan çıkar.

Akıl birçok anlamlara gelir. Ama, biz, bu anlamlardan yalnız biri üzerinde duracağız. O da bu tarifte kastedilen anlamıdır. Bunu

Kalkamış Destanı'nda geçen bir olayı birlikte hatırlayarak belirtmeye çalışacağız. Acaba niçin biz, bu kadar eski bir destana başvuruyoruz? Çünkü, bu destan, yazılı tarihte, en eski destandır. Ondan daha eskisi yoktur. İnsanın deneyimini ondan güzel gösterebileceğimiz başka bir eski vesikaya daha sahip değiliz. Bu destan insanlığın en eski serüvenini anlatan en eski vesikadır.

Bu destan Sumerlilerden kalmadır. Sumerliler, M. Ö. 4000-3500 yılları arasında, Mezopotamyada, ilk dinamik uygarlığı kurmuş olan bir Asya kavmidir. Dilleri Türkçe gibi eklemelidir. Hattâ Türkçe ile müşterek kelimeleri bile vardır. Sumerliler, bugünkü Batı Uygarlığının kökünü oluşturmuşlardır. Matematik, Astronomi ve Tıp hakkındaki bilimsel bilgiler, onlardan eski Mısırlılara, eski Yunanlılara, onlardan da Süryanilere, İslâm âlemine ve Batıya geçmiştir. Her uygarlık çevresi ona kendi olumlu katkılarını yapmıştır.

Ünlü Sumerli hükümdar Kalkamış'ın avcıları birgün, ormanda avlanırken, yırtıcı hayvanlar arasında dış görünüşü bakımından insan kılıklı birine rastlarlar. Bu, Enkidu'dur. Çok kuvvetli olan Endiku hayvanlarını avcılara karşı şiddetle savunur, onları sakınır. Avcılar korkudan kaçarlar, durumu hükümdara anlatırlar. Kalkamış, insan kılıklı bu vahşi yaratığın eğitilmesi için onun yanına "İnanna'nın Kızları"nı gönderir. İnanna, bugün, bizim Çoban yıldızı, Zühre, veya Venüs dediğimiz gezegendir. Sumerliler, onun kültür ve uygarlık Tanrıçası olduğuna inanıyorlardı. Sumerlilerin inancına göre, İnanna, kültür ve uygarlığı Hikmet ve Akıl Tanrısı olan Enki'den almıştır, ihtiyaç sahiplerine dağıtmıştır. "İnanna'nın Kızları", vahşiliği bırakıp akıllı ve uslu olmanın, yani her tür kültür ve uygarlık ögesinin öğreticileri ve eğiticileri idi. Vahşi Enkidu da eğitildikten sonra, hayvanları arasında iken tanımadığı toplumsal normları ve değerleri öğrendikten, yani akıllandıktan sonra, hükümdar onu kendisine dost ve arkadaş edinir. O, kuvvetli, güvenilir, vefakâr ve ortak değerlere sahip olan bir dosttur. İki birden, yüce amaçlar için, birlikte hareket ederler; çarpışır, vuruşurlar, savaşır.

Enkidu, zaman zaman, insan olmaktan, kültür ve uygarlık ortamına girmekten yorulur. İnsan olmanın, toplumda yaşamının, yüce değerler için çarpışmanın güçlükleri karşısında yılgınlık gösterir. İnsan olmaktan pişmanlık bile duyar. Kültür ve uygarlıktan uzaklaşıp, toplumdan kaçmak, hayvanlarına geri dönmek bile ister. Ama, artık bu imkânsızdır. O, artık, bir kez insanlaşmıştır. Kültür

ve uygarlık sahibi olmuştur. İnsanlaşmıştır. Enkidu, insan olmanın insanlaşmanın ne kadar “*mihnet*” gerektiren bir iş olduğunu anlamıştır. –Atalarımız “*mihnet*”e, “*emgek*”, yani, emek derlerdi–. Bir gün, bir çarpışma sırasında Enkidu ölür. Kalkamış şaşırıp kalır. Böyle güçlü bir yaratık nasıl olur da ölüme yenilir? Bunun üzerine Kalkamış ölümü öldürmeye karar verir.

İşte Kalkamış'ın bu ölümü öldürme isteği, ebedî gençlik isteği demektir. Kalkamış, ebedî gençliğe kavuşmuş olan, yani, Tanrılar gibi hiç ölmeyen, hep diri olan, hep uyanık duran, hep genç kalan, dikkati hiç gevsemeyen bir tek kişi tanımaktadır. O da hükümdar Ziu Sudra'dır. Kalkamış Ziu Sudra'yı aramaya çıkar.

Acaba Ziu Sudra niçin hep canlıdır? Niçin hiç uyumaz? Niçin hiç yorulmaz? Niçin dikkati hiç dağılmaz? Niçin hep gençtir, hep diridir? Çünkü, bu hükümdar, şu söz dinlemeyen insanları bir tufanla ortadan kaldırmak isteyen Tanrılara karşı bilime dayalı bir teknik ile, bir gemi yapmıştır. Bütün varlığı, cansızıyla canlıyla, bitkisiyle, hayvanıyla, insanıyla, arada hiç bir fark gözetmeden, içine doldurmuştur. Bir Tanrı bağıışı olan kültür ve uygarlığı, tufanda yok olmaktan kurtarmıştır. Onun için! Tanrılar onun bu davranışını bir gerçek ibadet sayarak, onu kendi katlarına yüceltmişlerdir, ona ebedî gençliği bağışlamışlardır. Oysa, meselâ, Sumerli Adapa'ya ebedî gençlik vermemişlerdir. Niçin? Çünkü, Adapa, Tanrılara durmadan ibadet edip sunular sunarken, bir balık kurbanı hazırlamıştır. Bu sırada rüzgâr Şutu esmiş, deniz karışmış, balık elinden kaçmıştır. O da Şutu'yu yakalamış ve kanadını kırmıştır. Kanadı kırılan rüzgâr, esmez olunca, yağmur yağmamış, ekin bitmemiş, doğa dengesi bozulmuştur. Öteki canlılar bundan zarar görmüşlerdir. Bu da Sumerli Tanrılarının hoşuna gitmemiştir. Onlar Adapa'nın sunusunu kabul etmemişlerdir. Çünkü, Tanrılarının bu tür sunulara ihtiyaçları yoktur. Onlar için önemli olan, varlıkların tümü arasındaki dengedir, âdalettir.

Anlaşıyor ki aklı yücelten, yani kültür ve uygarlığı koruyan, esirgeyen, saklayan, kurtaran, ona katkıları yapan, ona olumlu katkılar yapmaya devam eden, ebediyyen genç kalmaktadır. İnsan için genç olmanın anlamı işte budur, genç kalmanın da sırrı işte buradadır. Çünkü kültür ve uygarlık aklın ürünüdür. Hayvanın kültür ve uygarlığı yoktur. İnsanın kültür ve uygarlığı vardır. Kültür ve uygarlığını kaybeden insan, insan olmağını da kaybeder; sadece biyolojik

bir varlığa dönüşür. İnsanı insan yapan, ancak sahip olduğu kültürü ve uygarlığıdır. Ya da aynı şey demek olan aklıdır. İşte, insana “akıllı bir canlı” denmesinin sebebi budur. İnsan, işte bu sebeple, “akıllı bir canlı” olmaktadır.

İnsan, kültür ve uygarlığın, ilkin, belli bir miktarından belli bir düzeyde pay alarak biyolojik varlık olmaktan kurtulur. Toplumsal bir varlığa dönüşür, toplumsallaşır. Bu ilk aşama 0-12 yaş arasında gerçekleşir, dedik. İkinci aşama 12-20 yaş arasında gerçekleşmeye başlar. İnsan bu yaşlarda yüce değerlerle karşılaşmaya, onlara bürünmeye çabalar. Ama, bu yaşlar, insan için, “insanlaşma” süreci içinde, asıl, ikinci bir çabayı daha gerektirir. Bu çaba özellikle, ergenlik çağıının sonlarına doğru belirginleşir. İşte bu yoğunlaşma yüzünden gençlik, yüce değerlerin yeri ve geleceğin umudu sayılır. Geleceği yıkmak isteyenler, işte, buraya saldırırlar. Onlar, değerleri, gerçek varlık değil, gölge varlık sayarlar. Meselâ, güldürü sanatını bile bu amaçla kullanırlar. Onlar değerlerin değişmediğini görmezler. Değişen davranışlara bakarlar.

Yüce değerleri benimsemeye başlama yaşı her ne kadar 12-20 yaşları arası olarak gösteriliyor ise de, bu yaşlar, aslında, ancak yüce değerleri benimsemeye, değerlerin değerini anlamaya doğru adımlar atma yaşıdır. Yüce değerleri benimsemeye doğru bir başlangıçtır, bir giriştir, bir girişimdir. Bu bakımdan genç demek, her zaman, ergen demek, yeni yetme veya delikanlı demek değildir. Genç demek toplumsallaşmış kişiler arasında, yaşı her ne olursa olsun, yüce değerlerin birer gölge varlık değil, gerçek varlık olduklarını kabul eden, onları benimseyen, onlar yolunda “*mihnet*” çekmeye, emek vermeye hazır olan demektir. İşte bu yüzden bilge ozanlarımızdan bir devlet adamı “Ulus *mihnet*’inden bir dem kâm yok” (Millet yolunda çalışıp çabalamaktan zevk ve safaya hiç vakit yok) demiştir. Ozanlarımız, şunu da eklemiştir :

- “Usanmaz kendini insan bilenler halka hizmetten,
- “Mürüvvetmend olanlar nâkâma el çekmez ianetten.
- “Vucûdun kim hâmir-i mâyesi hâk-i vatandır.
- “Ne gam, râh-i vatanda çâk olursa cevr ü *mihnetten*.

Bu “*mihnet*”i, bu emeği göze alan toplumsallaşmış her yaştaki insan, isterse, 12-20 yaş gurubunu aşmış olsun, o, tam anlamıyla gençtir. Dilimizdeki yaşlı anlamına gelen “yaşlanmak”, “ihtiyarlamak”

“kocalmak”, “karımak” kelimeleri biyolojik bir anlam gösterirler. Oysa “ulu kişi” olmak demek, yaşı ister küçük, isterse büyük olsun, yüce değerlere bürünmüş, o yolda emek vermiş kişi anlamına gelir. “Kocamış” başkadır, “ululaşmış” başkadır. Her kocamış veya kocalmış, ulu değildir. Oysa, genç veya küçük de ululaşabilir. Ululaşmak için kocalmak gerekmez. Yüce değerlere sahip çıkmak yeter. İşte onun için, Atatürk, gençlere, daha doğrusu, ergenlere “Sizler yeni Türkiye-nin genç evlatları! Yorulsanız dahi, beni takip edeceksiniz. Dinlenmemek üzere yürümeye karar verenler aslâ ve aslâ yorulmazlar” derken, gençlerin önünde yürüyen, yaşça onlardan daha büyük olmasına rağmen, gençlerin en genci oluyor; “Güneş ufuktan şimdi doğar. Yürüyelim arkadaşlar” diyor. Atatürk, yüce değerlere ermek ve erdirmek için durmadan savaştığı için, gençler içinde en genci idi. Gençlerin en genci o idi.

Dilimizde “gençlik” aklın da bir vasfı olarak sayılmıştır. Öyle ki akıl daima genç kalan bir *yetidir*. Akıl bir ihtiyar gibi, tecrübe sahibidir. Ama yaşı gençtir. *Kutadgu Bilig*, akıl için, “yaşı yiğit” diyor. Biliyorsunuz, *Kutadgu Bilig*, bizim en eski hikmet kitabımızdır. Bu kitaba göre, akıl doğruluktur, iyiliktir, güzelliiktir, gençliktir, umunçtur, diriliktir, güvençtir. Akıl uludur, ama küçüktür; dinçtir, hiç ihtiyarlamaz, o hep gençtir. Akıllı olan, yani, yüce değerleri yaşayan ve yaşatan, “*kişiler kişisi*” olmaya hak kazanır, “*kişi soñu*”, “*kişi artıği*” olmaktan kurtulur. İnsanlaşır.

Aklı bir yana bırakmak, yani, yüce değerleri unutmak, insanlıktan çıkmaktır, ölmektir, ihtiyarlamaktır, canı çekilmektir, kurumaktır, buruşmaktır, büzülmeiktir; aklını kaybedip yüce değerleri, ulu kişileri, ataları, ULU ATA’yı unutmak gençlik ve hayat kavramı ile ters düşer. Unutulmak ta öyledir. Unutulmak ölmektir, yok olmaktır, gençliğini kaybetmektir. Öyle ki, bunu bilen bilge ozanlar unutulmak istememişlerdir. Unutulmaktan ve vefasızlıktan yanıp yakınımlardır:

“Beş karış bezdürür tonum. İlan çıyân yiye tenüm.
“Yıl geçe obrıla sınıum. Unudılıp kalam bir gün.

“Kim anar yoluna can verdiğim ey Yahyâ!
“Unudırlar seni, biçâre, hemân ölmeyi gör.

“Ahbâbı tutar sandım bir kaç gececik mâtem,
“Baktım ki giden gitmiş. Dünyadakiler hurrem.
“Devrân yine ol devran, âlem yine ol âlem.

Ama, ozandan bir de şunu dinleyelim, bakalım:

“Hele Mustafa Kemal Paşa haber ilettiği zaman!
“Ve gitmiş, bu güzel bu temiz millet.
“Yine gitmiş.
“Hem de toptan ve ölmecesine gitmiş.
“Ama, bu kez, dünyaya yeniden,
“Hür bağımsız ve de ölümsüz
“Gelmeceğine gitmiş.

Atatürk, bu genç, ama, büyük adam, bu genç, ama, ulu kişi, bu Genç Ata “Beni unutmayınız” diyor. Onu unutmak ne mümkün? Onu unutmak kendini unutmaktır; onu kaybetmek kendini kaybetmektir, yok olmaktır. Onu unutmamak kendini bulmaktır, var olmaktır, ölümsüzlüktür, *gençliktir*.

Ozan doğru söylemiş:

“Mustafa Kemali düşünüyorum.
“Ölmemiş, bir kasım sabahı.
“Yine bizimle beraber her yerde.
“Yaşıyor, dört köşesinde vatanın.
“Yaşıyor damar damar yüreklerde.

